

Hurtigt gennem uddannelsessystemet

Resume

IDA har gennemført en analyse blandt de studerende medlemmer for at nuancere og perspektivere debatten om SU-reformer og incitamenter for hurtig gennemførelse og hurtig påbegyndelse af uddannelser.

I forhold til at optimere uddannelsesaktiviteten viser analysen, at der er behov for en indsats på flere områder, og at en ensidig fokus på SU ikke kan løse alle de udfordringer, der er i forhold til at sikre hurtig gennemførelse af uddannelsen.

En SU-reform, hvor SU knyttes tættere til studieprogressionen, vil kunne motivere en del studerende til at forsøge at holde kadencen i deres uddannelsesforløb og kan derfor være en model i en SU-reform. Men når det gælder de studerende, der er kommet bagud i forhold til den normerede studietid, f.eks. fordi de er dumpet til en eksamen, har valgt om undervejs, eller har været på studieophold i udlandet, så skal der sættes ind på andre fronter for at sikre en hurtig gennemførelse. Analysen viser, at for denne gruppe gælder det om at sikre, at der er tilstrækkelig fleksibilitet i studietilbuddet, således at de ikke oplever barrierer for gennemførelse, f.eks. i form af vanskeligheder med at få de fag, de vil have, på de relevante tidspunkter.

Der er mange, godt to tredjedele, der ikke starter på deres videregående uddannelse umiddelbart efter deres adgangsgivende eksamen. Mange af disse kan motiveres med en SU-bonus, men der kan også sættes ind med bedre vejledning og mulighed for uddannelsesstart flere gange om året for at få flere til at springe sabbatåret over.

Anbefalinger

Analysen viser, at en SU-reform sandsynligvis vil have en effekt på de studendes uddannelsesforløb. Beslutningstagerne skal dog være opmærksomme på, at reformen kan have utilsigtet negative konsekvenser. I udformningen af reformen anbefaler IDA derfor at:

- Uddannelserne skal indrettes sådan, at personer, der bliver forsinket i uddannelsen, har mulighed for at hente det tabte
- De studerende skal have mulighed for at have relevant erhvervsarbejde ved siden af studiet
- En reform af SU'en må ikke blive en spareøvelse. Sparede midler skal bruges til at forbedre SU systemet.

Hurtigere gennem uddannelsessystemet

IDA har gennemført denne analyse som indspil til den vedholdende diskussion om behovet for at øge arbejdsstyrken og få de unge hurtigere gennem uddannelsessystemet, dels ved at de gennemfører deres studier hurtigere, dels ved at de kommer hurtigere i gang.

Ønsket om at få de studerende hurtigere gennem uddannelsessystemet indgår som en central diskussion i debatten om behovet for en SU-reform. I det nye regeringsgrundlag fra februar 2010 er det således beskrevet, at *"Regeringen vil vurdere mulighederne for at justere SU-systemet, så de studerende tilskyndes til at færdiggøre deres uddannelser tidligere¹."*

Når der ses på gennemførelsestider for de ingeniørstuderende, ligger de relativt tæt på de normerede gennemførelsestider, både for dem, der læser til civilingeniør (tabel 1) og for dem, der læser til diplomingeniør (tabel 2).

Tabel 1: Gennemsnitlig studietid for universitetsforløb

Antal år i gennemsnit for de færdige kandidater	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Humaniora	7,4	7,4	7,4	7,4	7,3	7,3	7,5	7,3	7,1	7,0
Naturvidenskab	6,9	6,8	6,9	6,9	6,7	6,7	6,7	6,6	6,7	6,5
Samfundsvidenskab	6,5	6,5	6,4	6,3	6,3	6,3	6,3	6,3	6,2	6,3
Teknisk videnskab	5,7	5,7	5,6	5,5	5,6	5,7	5,4	5,5	5,3	5,3

Kilde: "Universiteternes bachelor- og kandidatuddannelser", Universitets- og Bygningsstyrelsen, 2010. Den normerede studietid er 5 år for alle uddannelser på nær dyrelægestudiet der er normeret til 5,5 år. Tallene dækker kun over uddannelser der hører under VTU og tallene omfatter ikke udlændinge på hel uddannelse.

De studerende på de tekniske LVU gennemfører næsten på normeret tid!

De studerende på de tekniske uddannelser er markant hurtigere end de øvrige studerende. De studerende gennemfører således en LVU på 5,3 år i gennemsnit, hvilket er mellem 1 og 1,7 år hurtigere i gennemsnit end de studerende på de øvrige typer af lange videregående uddannelser, jf. tabel 1.

Diplomingeniørerne er også meget tæt på at gennemføre deres uddannelse på normeret tid. Fra tabel 2 ses det, at de i 2008 gennemførte på 42,2 måneder i gennemsnit, hvilket er meget tæt på den normerede tid – 42 måneder.

Tabel 2: Gennemsnitlig studietid for diplomingeniører

Antal mdr. i gennemsnit for de færdige kandidater	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Diplomingeniører	43,3	44,4	45,2	43,1	43,5	42,9	43,7	42,2

Kilde: Undervisningsministeriets statistikdatabase. Diplomingeniøruddannelsen er normeret til 3,5 år, svarende til 42 måneder.

Videre viser tabel 1 og 2, at den gennemsnitlige studietid har været jævnt fallende siden 2004 for de færdige kandidater på de tekniske LVU, fra 5,7 år til 5,3 år, mens den for diplomingeniørerne var den laveste i otte år i 2008.

At gennemføre en SU-reform, der presser de studerende til hurtigere gennemførelse, vil således kun kunne have marginal effekt på de studerende på de lange videregående tekniske uddannelser og på diplomingeniøruddannelserne.

¹ "Danmark 2020, Viden > vækst > velstand > velfærd". Regeringen, februar 2010.

For halvdelen af de studerende vil det reducere studietiden, hvis de ikke behøver at have erhvervsarbejde ved siden af studierne.

Når IDAs studiemedlemmer skal pege på forhold, der kan få dem hurtigere gennem uddannelsessystemet, peger de primært på en indsats, der kan give dem mere tid til studieaktivitet - i form af en SU de kan leve af, så de ikke behøver at have erhvervsarbejde, jf. tabel 3 nedenfor.

De peger dog også i tabel 3 på, at der kan ændres forhold i uddannelsessystemet, som vil gøre det muligt for dem at komme hurtigere igennem studiet, og endelig er der en del, der peger på den generelle forventede efterspørgsel på dem som færdige kandidater som et forhold, der kan få dem hurtigt gennem uddannelsessystemet.

Tabel 3: Hvad kunne få dig hurtigere gennem dit studium?

I hvor høj grad vil følgende forhold kunne få dig til at gennemføre dit studium hurtigere? (Pct.)	Forventer IKKE at overskride				Forventer at overskride			
	Meget høj grad/høj grad	I nogen grad	I ringe grad/slet ikke	Ikke relevant for mig	Meget høj grad/høj grad	I nogen grad	I ringe grad/slet ikke	Ikke relevant for mig
Hvis SU'en var så høj, at jeg ikke behøvede at have erhvervsarbejde under studiet, for at have samme levestandard som jeg har nu.	48	21	23	8	52	19	24	6
Hvis det var muligt at tage meritgivende ETCS point på et ekstra sommersemester	30	37	26	7	36	33	23	8
Hvis beskæftigelsesudsigterne som færdig kandidat var mere positive.	29	26	31	14	30	28	30	12
Hvis der var mulighed for mere faglig vejledning undervejs på uddannelsen	20	34	35	11	29	33	31	7
Hvis der var mere holdundervisning fremfor forelæsninger	19	19	41	20	21	27	41	11
Hvis der var mulighed for at vælge et særligt hurtigt spor i uddannelsen, som reducerede studietiden med f.eks. 20 pct.	19	31	44	6	14	23	57	6
Hvis der var færre problemer med at få den fagkombination eller den vejleder jeg ønskede	16	26	34	24	30	22	28	20

Kilde: Survey blandt IDAs studerende medlemmer

I tabel 3 er de studerende delt op i to grupper: de der IKKE forventer at overskride den normerede tid, og de der forventer at overskride den normerede studietid.

Det forhold, de studerende primært peger på vil kunne få dem hurtigere gennem deres uddannelse, er – uanset om de forventer at overskride den normerede tid eller ej - en håndtering af deres økonomiske situation, således at de ikke behøver at have erhvervsarbejde ved siden af deres studier, og på den måde får mere tid til studierne – de efterspørger en SU, der er så høj, at de ikke behøver at have erhvervsarbejde.

Det er således halvdelen af de studerende, der peger på, at hvis SU'en var så høj, at de ikke behøvede at have erhvervsarbejde for at have den levestandard, de har nu, så ville de kunne gennemføre deres studium hurtigere.

De studerende peger også på, at ændringer i studierammerne kan bidrage til, at de kan komme hurtigere igennem. En mulighed for at tage meritgivende ECTS point i sommerferien vil således gøre det muligt for en del (hhv. 30 og 36 pct. af de to grupper) at gøre deres studium hurtigere færdigt.

Det er ca. en femtedel af dem, der IKKE forventer at overskride den normerede tid, der vurderer, at en bedre adgang til vejledning, mere holdundervisning og et hurtigt spor på uddannelserne vil kunne hjælpe dem til at gennemføre deres studium hurtigere.

Optimering af uddannelserne vil også kunne reducere gennemførelsestiderne.

Der er således også en del at hente ved at "optimere uddannelserne", dels ved at studietidsforlængende strukturer elimineres, dels ved at introducere elementer der muliggør en hurtigere gennemførelse af uddannelserne.

Den aktuelle situation på arbejdsmarkedet har desværre en negativ indflydelse på de studerendes motivation for hurtigt at gøre deres uddannelse færdig. Ca. 30 pct. af begge grupper peger på, at bedre beskæftigelsesudsigter vil kunne få dem hurtigere gennem studiet.

De forsinkede peger på problemer med at få fag og vejleder, når de har behov for det, og de efterspørger mere faglig vejledning.

Generelt er der få forskelle på de to gruppers svar. Det er dog markant flere – dobbelt så mange (30 pct.) - af dem, der forventer at overskride den normerede tid, der peger på, at de vil kunne gennemføre deres studium hurtigere, hvis der var færre problemer med at få den rigtige fagkombination eller den rigtige vejleder.

De, der forventer at overskride den normerede tid, peger også i højere grad end de øvrige på, at mere faglig vejledning undervejs på studiet vil kunne hjælpe dem hurtigere gennem studiet.

Barrierer for hurtig gennemførelse

Når de studerende skal pege på de væsentligste barrierer for hurtig gennemførelse af deres uddannelse (tabel 4 på næste side) afspejler deres svar her, svarene på hvad der kunne få dem hurtigt gennem uddannelsen (jf. tabel 3).

Tid brugt på erhvervsarbejde udgør en central barriere for dem, der ikke er forsinkede,

For dem, der ikke forventer at overskride den normerede tid, er det erhvervsarbejde, der udgør den største barriere for hurtig gennemførelse. 32 pct. af denne gruppe peger på, at erhvervsarbejde for at tjene penge er en væsentlig barriere for dem.

Tabel 4: Hvad er de væsentligste barrierer for hurtig gennemførelse?

Hvad er de væsentligste barrierer for at du gennemfører dit studie så hurtigt som muligt? (Pct.)	Forventer IKKE at overskride				Forventer at overskride			
	Meget høj grad/høj grad	I nogen grad	I ringe grad/slet ikke	Ikke relevant for mig	Meget høj grad/høj grad	I nogen grad	I ringe grad/slet ikke	Ikke relevant for mig
Erhvervsarbejde for at tjene penge	32	24	36	9	30	29	35	7
Problemer med at få de fag jeg vil have (på det tidspunkt hvor det passer mig).	17	20	42	21	35	22	33	10
Erhvervsarbejde for at opnå studierelevante erfaringer	14	23	48	14	26	25	38	11
Manglende udsigt til job når jeg bliver færdig.	12	21	54	13	16	21	57	7
At jeg vælger nye fag/retning eller lignende undervejs i uddannelsen.	12	17	48	23	18	21	48	13
Problemer med at få den vejleder jeg ønsker (på det tidspunkt hvor det passer mig).	6	13	53	28	13	14	58	16

Kilde: Survey blandt IDAs studerende medlemmer.

En anden central barriere for en del (17 pct.) af dem, der ikke forventer at overskride, er problemer med at få de fag, de vil have, på det tidspunkt, det passer dem.

Det er påfaldende, at der blandt dem, der forventer at overskride den normerede tid, er 35 pct., der peger på, at problemer med at få de fag, de vil have, på det tidspunkt, hvor det passer dem, er en stor barriere. Det er dobbelt så mange som blandt dem, der ikke forventer at overskride den normerede tid.

For de forsinkede er problemer med at få de fag, de vil have, således den største barriere for hurtig gennemførelse.

Videre er det påfaldende, at der er så stor forskel på de to grupper hvad angår deres vurdering af "erhvervsarbejde for at opnå studierelevante erfaringer". Der er således markant flere af de forsinkede (26 pct.), der anfører denne type erhvervsarbejde som en barriere, end der er blandt dem, der forventer at gennemføre på normeret tid (14 pct.).

For en del af de studerende peger analysen på, at der er tale om et valg, hvor de prioriterer en yderligere kvalificering gennem erhvervsarbejde. Analysen viser også (i afsnittet om de studerendes økonomiske situation, tabel 18), at 38 pct. af de studerende mener, at relevant erhvervsarbejde under studiet er vigtigere for dem end at gennemføre studiet på normeret tid.

men også strukturelle forhold på studiet udgør en barriere.

Den væsentligste barriere for de forsinkede er problemer med at få de fag de vil have, på et tidspunkt der passer dem!

SU-reformforslag

Der er, som en del af analysen, fokus på, hvilke elementer i en SU-reform der kan understøtte, at de studerende gennemfører studierne på normeret tid. Videre er der fokus på de studerendes vurdering af en række SU-reformforslag², og hvordan de vil påvirke deres studieadfærd og motivation.

I tabel 5 er de studerende blevet bedt om at vurdere en række elementer fra forskellige SU-reformforslag i forhold til, om de vil understøtte et mål om, at de studerende skal færdiggøre deres studier på normeret tid.

Tabel 5: Hvad skal der til i en SU-reform?

Hvad skal der til i en SU reform for at de studerende skal færdiggøre deres studier på normeret tid?	Meget god/ god ide	Hverken eller	Dårlig/meget dårlig ide	Ved ikke
Bonus til de, der færdiggør sig på normeret tid.	62	17	19	2
Fleksibel SU, så ens SU er afhængig af studieaktiviteten (antal ECTS point man tager)	48	20	30	2
SU kun i de måneder, hvor der er studieaktivitet, og højt fribeløb i måneder uden SU.	34	21	42	2
SU kun i den normerede tid for studiet (men samlet lidt højere pr. år)	31	17	49	2
SU erstattes af lån, men med skattefradrag, der modsvarer lånets ydelse, når man er færdig.	9	16	70	4

Kilde: Survey blandt IDA's studerende medlemmer

Bonusmodel og studieafhængig SU vurderes som de bedste redskaber.

Når de studerende vurderer reformforslagene i forhold til deres generelle evne til at få studerende til at gennemføre deres studium på normeret tid, er det særligt en bonusmodel til de hurtige og en model, hvor SU'en er afhængig af ens studieaktivitet, der får en positiv modtagelse.

62 pct. af de studerende vurderer således, at et SU-system med bonus til dem, der gennemfører på normeret tid, vil motivere de studerende til at gennemføre på normeret tid, mens 48 pct. vurderer, at et SU-system med studieaktivitetsafhængig SU vil motivere de studerende til at færdiggøre deres studier på normeret tid.

Fjernelse af fjumreåret en dårlig idé,

Der er videre en meget begrænset opbakning til en begrænsning af SU'en, både hvad angår perioden (således at fjumreåret fjernes) og i udbetalingerne hen over året. Det er således halvdelen (49 pct.) af de studerende, der mener, at det vil være en dårlig eller meget dårlig idé at fjerne fjumreåret i en SU-reform, hvis formålet er at få de studerende til at gennemføre deres uddannelse hurtigere.

og gældsætning under studiet afvises entydigt!

En SU-model, baseret på at de studerende oparbejder en gæld, afvises relativt entydigt af de studerende, da 70 pct. finder, at dette vil være en dårlig eller meget dårlig ide.

Helt overordnet er mange af de studerende positive over for at ændre i måden, dele af støtten til dem udformes på. Et forslag, om at de, frem for mere i SU får

² Der er på nuværende tidspunkt konkrete forslag fra S og SF (En Fair Løsning) og fra Arbejdsmarkedskommissionen, mens der er mere løse tanker fra en række andre sider.

adgang til rabatter på en række basale og nødvendige ydelser, såsom tandlæge, bolig mv.³, opnår således tilslutning fra 70 pct. af de studerende, jf. tabel 6.

Tabel 6: Holdning til støtte på andre måder end SU

Hvad er din holdning til følgende udsagn? (Pct.)	Helt enig /enig	Hverken eller	Helt uenig /uenig	Ved ikke
Det er en bedre ide at forbedre støtten til studerende ved fx at lave reducerede takster til transport og licens, eller give et tilskud til tandlæge eller bolig, fremfor at hæve SU niveauet.	70	18	9	4

Kilde: Survey blandt IDA's studerende medlemmer

Hvordan vil ændrede SU-regler påvirke de forsinkede?

Når de studerende vurderer, hvordan de enkelte reformelementer vil påvirke deres egen adfærd, ses det, at der sandsynligvis kun kan opnås en begrænset effekt på studietiden ved at regulere SU'en på de måder, som det har været diskuteret.

Bonus kan motivere nogle, mens andre SU-ændringer ikke kan få gennemførelsestiderne ned.

I tabel 7 er der fokus på vurderingerne fra de studerende, der ikke forventer at gennemføre på normeret tid, men som har så lang tid tilbage af studiet (mindst to år normeret studietid på en 5-årig kandidatuddannelse), at de måske kan nå at indhente det tabte.

Tabel 7: Effekt af reformforslag på studietiden for de forsinkede

Vil gøre mit studie færdigt på kortere tid end forventet, hvis (pct.)	Helt enig/enig	Hverken eller	Uenig/helt uenig	Ved ikke
der blev indført en kontant SU bonus på kr. 20.000 til studerende der afsluttede uddannelse på normeret tid	34	15	46	5
du kun kunne få SU i den periode som dit studie er normeret til	10	21	62	7
SU'en blev forbundet til din studieaktivitet på en måde, så du optjener SU gennem det antal ETCS point du tager på et semester	9	21	63	7
SU'en blev erstattet af lån, og du efter endt uddannelse får et skattefradrag, der modsvarer lånets ydelse	6	12	67	15
du selv, eksempelvis gennem statsgaranteret lån, skulle finansiere en del af din uddannelse, men hvor du efter endt uddannelse ville få et skattefradrag, der modsvarer omkostningerne ved et studie på normeret tid	9	21	61	9
SU kun blev udbetalt i de måneder hvor der er studieaktivitet (men hvor den samlede årlige SU er på samme niveau som nu), og du fik et højere fribeløb i de måneder du ikke får SU	8	28	57	7

Kilde: Survey blandt IDAs studerende medlemmer. Kun blandt de der læser et 5årigt studie og har mindst to år tilbage og som IKKE forventer at blive færdige på normeret tid, N=115 respondenterne.

Af tabellen ses det, at denne gruppe af studerende generelt ikke finder, at SU-ændringer, hverken som gulerod eller pisk, kan få dem til at færdiggøre deres studium hurtigere, end de forventer nu. En gulerod i form af en kontant bonus kan motivere godt en tredjedel af dem, men meget få (under hver tiende) af de

³ De studerende tilføjer, at de også gerne ser en ordning, hvor de får adgang til billigere bøger mv.

studerende, *der er kommet bagud*, kan motiveres gennem stramninger af SU-systemet.

Når denne gruppe peger på barrierer for hurtigere gennemførelse af deres uddannelse (tabel 8), er det dels behovet for at tjene penge, dels problemer med at få de fag, de ønsker, på det tidspunkt, hvor det passer ind i deres planer.

Tabel 8: Barrierer for hurtig gennemførelse blandt forsinkede

Hvad er de væsentligste barrierer for at du gennemfører dit studie så hurtigt som muligt? (Pct.)	Meget høj grad/ høj grad	I nogen grad	I ringe grad/slet ikke	Ikke relevant for mig
Erhvervsarbejde for at tjene penge	38	31	26	5
Problemer med at få de fag jeg vil have (på det tidspunkt hvor det passer mig).	33	16	33	17
Erhvervsarbejde for at opnå studierelevante erfaringer	21	27	35	17
Manglende udsigt til job når jeg bliver færdig.	12	21	59	7
At jeg vælger nye fag/retning eller lignende undervejs i uddannelsen.	20	21	48	11
Problemer med at få den vejleder jeg ønsker (på det tidspunkt hvor det passer mig).	9	16	52	24

Kun blandt de der læser et 5årigt studie og har mindst to år tilbage og som IKKE forventer at blive færdige på normeret tid, N=115 respondenterne.

For de forsinkede er der behov for at håndtere problemerne med at få de fag, de skal have.

En reform af SU-systemet, hvor de bliver frataget SU på grund af deres studietidsoverskridelse, vil gøre problemet værre for denne gruppe. Forslagene vil i nogle tilfælde forringe deres økonomiske situation, men det vil kun i begrænset omfang resultere i, at de vil færdiggøre deres studium hurtigere.

De er økonomisk pressede og skal arbejde for at få deres økonomi til at hænge sammen. Det, de har behov for for at kunne gennemføre deres studium hurtigere, er i høj grad strukturelle forandringer på studiet, som gør det lettere for dem at få de fag, de skal have, på de tidspunkter de ønsker.

Negative utilsigtede konsekvenser af ændrede SU-regler

Hovedparten af de studerende vurderer (i tabel 5), at effekterne af reformforslag baseret på stramninger i SU'en i form af f.eks. begrænset periode med SU (fjernelse af "fjumreåret") eller en konvertering af SU til lån, generelt kun vil have begrænset effekt på de studerendes gennemførelsessteder. Det er således mellem 49 og 70 pct. af de studerende, der finder, at det vil være dårlige ideer i en reform, hvis målet er, at de studerende skal gennemføre deres studier på normeret tid.

Videre gælder det, at de forsinkede studerende (i tabel 6) ikke vurderer, at stramninger i SU-systemet vil motivere dem til at færdiggøre deres studier hurtigere.

Analysen viser samtidig, at en ændring af SU-reglerne, således at f.eks. en overskridelse af den normerede studietid straffes med mindre SU, eller hvor de studerende pålægges en større del af investeringen og risikoen ved at tage en uddannelse (hvor de lånfinansierer deres uddannelse), kan have utilsigtede negative effekter.

Der kan være flere negative, utilsigtede effekter af reformforslagene,

Forslagene, der på forskellig vis skal motivere de studerende til at komme hurtigt igennem deres studium, kan også have som konsekvens, at de studerende bliver mere "forsigtige" i deres studievalg og vælger studier, hvor de er mere sikre på at komme igennem på normeret tid. Dette kan være en konsekvens af, at SU-modellerne "straffer" de studerende, der ikke kan gennemføre på normeret tid.

Godt hver fjerde af de studerende peger på, at mere restriktive SU-regler vil kunne have påvirket deres studievalg, jf. tabel 9.

Tabel 9: Effekt af reformforslag, studievalg

Vil du have valgt et studie, du var mere sikker på at du kunne gennemføre på normeret tid, f.eks. et kortere studie (pct.)	Helt enig /enig	Hverken eller	Helt uenig /uenig	Ved ikke
Du kun kunne få SU i den periode som dit studie er normeret til	27	17	52	5
SU'en blev forbundet til din studieaktivitet på en måde, så du optjener SU gennem det antal ETCS point du tager på et semester	26	16	54	5
SU'en blev erstattet af lån, og du efter endt uddannelse får et skattefradrag, der modsvarer lånets ydelse	24	20	44	12
der blev indført en kontant SU bonus på kr. 20.000 til studerende der afsluttede uddannelse på normeret tid	19	20	57	4
du selv, eksempelvis gennem statsgaranteret lån, skulle finansiere en del af din uddannelse, men hvor du efter endt uddannelse ville få et skattefradrag, der modsvarer omkostningerne ved et studie på normeret tid	22	16	51	11

Kilde: Survey blandt IDAs studerende medlemmer.

Hvis der f.eks. ikke var et "fjumreår", kunne det få godt hver fjerde af de studerende til at overveje, om de skulle have valgt et andet studium – et studium som de var mere sikre på, at de kunne gennemføre på normeret tid, f.eks. et kortere studium.

I en situation, hvor man fra alle sider ønsker at øge antallet af unge, der gennemfører videregående uddannelser, vil et indgreb, der på denne måde kan demotivere de unge, kunne have store negative effekter.

Det kunne betyde, at mange unge – godt hver fjerde – ville vælge mere sikkert og undgå svære/krævende eller lange studier.

Videre gælder det, at mange af de studerende vurderer, at skærpede SU-regler vil have som negativ effekt, at de i perioder må arbejde mere, end de gør nu, for at have tilstrækkelig med indkomst. To tredjedele af de studerende vurderer, at de i perioder må supplere med ekstra erhvervsarbejde, hvis de ikke kan få SU i et ekstra år, eller hvis SU'en knyttes snævert til studieaktiviteten, jf. tabel 10.

Tabel 10: Effekt af reformforslag, erhvervsarbejde

Jeg vil i perioder være nødt til at supplere med erhvervsarbejde for at have tilstrækkelig indkomst, hvis... (pct.)	Helt enig /enig	Hverken eller	Helt uenig /uenig	Ved ikke
SU'en blev forbundet til din studieaktivitet på en måde, så du optjener SU gennem det antal ETCS point du tager på et semester	64	13	18	5
Du kun kunne få SU i den periode som dit studie er normeret til	65	12	18	5

Kilde: Survey blandt IDA's studerende medlemmer.

f.eks. kan reduceret risikovillighed i studievalget,

og øget erhvervsarbejde for at opretholde indkomstniveauet være konsekvensen.

Stramme regler kan for mange skabe en ond cirkel.

Set i lyset af at erhvervsarbejde er en central barriere for hurtig gennemførelse for mange studerende, vil denne type reformer kunne skabe en ond cirkel for nogle studerende. Hvis de først kommer bagud, vil de være nødt til at arbejde mere, og erhvervsarbejdet virker studietidsforlængende!

Udskudt studiestart

Kun hver femte starter på deres LVU, lige efter de består deres adgangsgivende eksamen.

Det er et relativt udbredt fænomen, at de studerende ikke påbegynder deres studium, umiddelbart efter de har bestået deres adgangsgivende eksamen. I tabel 11 nedenfor ses det, at det i 2010 kun var 21 pct., der påbegyndte deres lange videregående uddannelse samme år, de bestod deres adgangsgivende uddannelse, og at 24 pct. begyndte deres mellemlange videregående uddannelse samme år, de bestod deres adgangsgivende uddannelse.

Tabel 11: Alder på den adgangsgivende uddannelse, 2010

Pct.	Lange videregående uddannelser	Mellemlange /professionsbachelor (UVM)
0 år	21	24
1-2 år	59	40
3 år +	19	36
I alt	100	100

Kilde: OPTAG 2010 Notat om alder på adgangsgivende eksamen, Universitets- og Bygningsstyrelsen, 2010 og tal leveret fra Undervisningsministeriet, omfattende deres uddannelser.

Tabel 12 viser, at det på begge typer ingeniøruddannelser er ca. en tredjedel (31 pct.), der begynder på studiet, umiddelbart efter de har bestået den adgangsgivende uddannelse (deres adgangsgivende eksamen er 0 år).

Tabel 11: Alder på den adgangsgivende uddannelse

Pct.	2007		2008		2009		2010	
	Diplom	Civil	Diplom	Civil	Diplom	Civil	Diplom	Civil
0 år	27	30	24	30	26	29	31	31
1-2 år	44	59	44	57	41	58	37	56
3 år +	29	10	32	13	34	13	32	13
I alt	100	100	100	100	100	100	100	100

Kilde: OPTAG 2010 Notat om alder på adgangsgivende eksamen, Universitets- og Bygningsstyrelsen, 2010 og tal leveret fra Undervisningsministeriet.

Ingeniørstuderende starter dog hurtigere.

Sammenlignet med studerende på andre uddannelser begynder de studerende på ingeniøruddannelserne således relativt tidligt.

Andelen der starter, lige efter de er bestået deres uddannelse, har været svagt stigende i de seneste år for både diplomingeniører og civilingeniører.

Det er videre langt hovedparten af de studerende, 87 pct. på civilingeniøruddannelsen og 68 pct. på diplomingeniøruddannelsen, der starter inden for de første 2 år, efter de har fået deres adgangsgivende eksamen.

Godt to tredjedele af de studerende, der indgår i denne analyse, er ikke startet på deres uddannelse, umiddelbart efter de bestod deres adgangsgivende uddannelse. Dette svarer stort set til billedet for det samlede optag på de tekniske uddannelser på universitetet, jf. ovenfor.

**Udskudt studie-
start skyldes pri-
mært manglende
lyst og tvivl om
hvad man vil læse.**

I tabel 13 nedenfor afdækkes, hvilke forhold der i særlig grad var årsag til, at de ikke begyndte deres studium, umiddelbart efter de fik deres adgangsgivende uddannelse.

Langt hovedparten (66 pct.) peger på, at en meget vigtig årsag til at de ikke begyndte deres uddannelse var, at *de manglede lyst til at læse videre*. Videre har det været vigtigt for mange (45 pct.), at de var i tvivl om, hvilket studium de skulle vælge, jf. tabel 13.

Tabel 13: Årsag til udskudt studiestart

Hvad er årsagen til at du ikke startede umiddelbart efter du bestod din adgangsgivende eksamen? Betydning (Pct.)	Meget stor/stor	Nogen	Ringel/helt uden	Ikke relevant for mig
Jeg havde mere lyst til at lave noget andet end at læse.	66	15	15	5
Jeg var i tvivl om, hvilket studie, jeg skulle vælge.	45	22	23	11
Jeg var indkaldt/aftjente min værnepligt	21	3	15	61
Jeg var nødt til at supplere min adgangsgivende eksamen (hæve niveauet i nogle fag) for at komme ind på det studie, jeg ville læse.	20	6	32	42
Jeg vurderede, at jeg ikke kunne få min økonomi til at hænge sammen som studerende	12	12	51	26
Jeg kunne ikke komme ind på det studie, jeg helst ville starte på.	9	3	44	44
Jeg havde problemer med at skaffe bolig nær det sted hvor jeg ville læse	3	4	58	35
Andet	24	6	13	57

Kilde: Survey blandt IDA's studerende medlemmer. Kun blandt de der ikke påbegyndte umiddelbart efter deres adgangsgivende eksamen.

**Værnepligt og krav
om at hæve fag er
også vigtige barri-
erer for hurtig
start.**

Der er en del af de studerende, der har mødt *strukturelle barrierer* for hurtig påbegyndelse af den videregående uddannelse. Det er således hver femte, der peger på, at de aftjente værnepligt, som årsag til at de ikke startede så hurtigt, som de ellers kunne. Der er videre en femtedel, der peger på, at de var nødt til at supplere deres adgangsgivende eksamen for at kunne komme ind på det studium, de ville starte på.

For en mindre del, godt hver tiende, var årsagen til den sene studiestart knyttet til andre forhold. Således var godt hver tiende bekymret for, om de kunne få deres økonomi til at hænge sammen som studerende, og også ca. hver tiende kunne ikke komme ind på det studium, de helst ville starte på.

De studerende er videre blevet spurgt om, hvilke forhold der ville have kunnet motivere dem til en tidligere start, jf. tabel 14.

Tabel 14: Forhold der kunne have betydet tidligere studiestart

I hvilken grad ville følgende forhold kunne have fået dig til at påbegynde et studie hurtigere efter din adgangsgivende eksamen? (Pct. i)	I meget høj grad/høj grad	Nogen grad	Ringel/grad/slet ikke	Ikke relevant for mig
At din SU i de første to år var 1.000 kr. højere om måneden, hvis du begyndte med det samme.	37	24	35	4
Hvis der var mulighed for at starte flere (f.eks. 4) gange om året	27	21	46	6
Hvis vejledningen inden studiestart havde været bedre	21	17	52	9
At du ikke skulle aftjene værnepligt	13	6	25	56
Hvis muligheden for at gange sit karaktergennemsnit med 1,08 kun gjaldt ved studiestart umiddelbart efter den adgangsgivende eksamen.	7	8	64	21

Kilde: Survey blandt IDA's studerende medlemmer. Kun blandt de der ikke påbegyndte umiddelbart efter deres adgangsgivende eksamen.

En økonomisk gulerod vil motivere en stor gruppe,

En økonomisk gulerod kunne motivere en relativt stor gruppe (37 pct.) til at påbegynde deres studium hurtigere. Udsigten til en større SU (1.000 kr. mere om måneden) i de første 2 år kunne motivere en gruppe til hurtigere start, men der kan også sættes ind på andre fronter.

Godt hver fjerde af de studerende, der udskød deres studiestart, har således anført, at hvis der havde været mulighed for start flere gange om året, ville det kunnet have fået dem til at starte tidligere.

Det nuværende system med et til to årlige optag er således en barriere for en del af dem, der pt. udskyder deres studiestart.

men også mulighed for start flere gange om året og bedre vejledning vil kunne sikre, at flere begynder hurtigt på deres studium.

Analysen viser også, at bedre vejledning inden studiestart kunne have været med til at sikre, at flere hurtigere begyndte på deres studium. I tabel 13 er det vist, at tvivlen om, hvilket studium de skulle begynde på, er en central barriere for mange (45 pct.) af dem, der ikke begynder med det samme – og bedre vejledning er, jf. de studerende selv (tabel 14), et oplagt svar på denne udfordring.

En fjernelse af værnepligten vil også have et gennemslag på andelen, der vil starte hurtigt på deres uddannelse. Gennemslaget er ikke helt så stort, som det kunne forventes ud fra tabel 12. Dette kan skyldes, at en del af dem, der har aftjent værnepligt, eventuelt ville have haft andet erhvervsarbejde, hvis de ikke havde været værnepligtige.

Hvis der alene fokuseres på dem, der i tabel 13 pegede på, at de enten havde *"mere lyst til noget andet end at læse"*, eller som *"var i tvivl"* om, hvad de skulle vælge, så viser analysen, at denne gruppe kan motiveres med en højere SU.

Godt en tredjedel af disse (37 pct.) peger således på, at de i meget høj grad eller i høj grad ville blive motiveret til at starte hurtigere på en uddannelse, hvis de på den måde kunne få en højere SU i de første år, de læste, jf. tabel 15.

Tabel 15: Motiverende forhold for dem, der havde mere lyst til noget andet end at læse eller var i tvivl om, hvilket studium de skulle vælge

I hvilken grad ville følgende forhold kunne have fået dig til at påbegynde et studie hurtigere efter din adgangsgivende eksamen? (Pct. i)	Meget høj grad/ høj grad	Nogen grad	Ringegrad/ slet ikke	Ikke relevant for mig
At din SU i de første to år var 1.000 kr. højere om måneden, hvis du begyndte med det samme.	37	25	34	4
Hvis der var mulighed for at starte flere (f.eks. 4) gange om året	27	22	46	6
Hvis vejledningen inden studiestart havde været bedre	23	19	51	8
At du ikke skulle aftjene værnepligt	10	6	25	60
Hvis muligheden for at gange sit karaktergennemsnit med 1,08 kun gjaldt ved studiestart umiddelbart efter den adgangsgivende eksamen.	7	9	65	20

Kilde: Survey blandt IDAs studerende medlemmer. Kun blandt de der ikke påbegyndte umiddelbart efter deres adgangsgivende eksamen fordi de enten ikke havde lyst eller fordi de var i tvivl (mindst et af de to forhold havde enten meget stor eller stor betydning for deres udskydelse af studiestart).

Videre viser tabellen også, at begge grupper vil kunne motiveres gennem bedre vejledning, og hvis der var en mulighed for start flere gange om året, end der er nu.

Lysten til at læse driver værket!

Motiv for at gå hurtigt i gang

Blandt dem, der påbegyndte deres studium, umiddelbart efter de bestod deres adgangsgivende eksamen, er der meget stor enighed om, at når de ikke udskød studiestarten, så skyldes det, at de havde lyst til at læse!

Tabel 16: Årsag til tidlig studiestart

Hvad betød følgende forhold for din beslutning om ikke at udskyde studiestarten? (Pct.)	I meget høj grad/høj grad	Nogen grad	Ringe grad/slet ikke	Ikke relevant for mig
Jeg havde mere lyst til at læse end til at lave andet	70	12	13	6
Udsigten til hurtigt at få en uddannelse og komme ud på arbejdsmarkedet	51	15	31	3
Muligheden for at gange mit gennemsnit med 1,08	9	8	48	36
Frygt for ikke at kunne komme ind på studiet senere.	8	8	65	20

Kilde: Survey blandt IDA's studerende medlemmer. Kun de der påbegyndte umiddelbart efter de bestod deres adgangsgivende eksamen

70 pct. angiver således, at de havde "mere lyst til at læse end til at lave andet" som årsag til, at de ikke udskød deres studiestart.

Men analysen viser også, at udsigten til hurtigt at få en uddannelse og komme ud på arbejdsmarkedet spiller en rolle for en stor gruppe af dem, der starter med det samme.

De studerendes økonomiske situation

SU-reformer kan ikke diskuteres uden en inddragelse af de studerendes økonomiske situation. SU indgår som en central indkomstkilde for mange studerende, men for langt hovedparten af de studerende i analysen er erhvervsarbejdet et must for at få deres daglige økonomi til at hænge sammen.

70 pct. er nødt til at have erhvervsarbejde ved siden af studierne

Det er således 70 pct. af de studerende, der svarer, at de er nødt til at have erhvervsarbejde for at for at kunne dække udgifterne.

Videre peger langt hovedparten også på, at en højere SU ville betyde, at de vil bruge mere tid på deres studium, fordi de dermed kunne fravælge noget af deres erhvervsarbejde.

SU'en til udeboende på vide-regående uddannelser er i 2010 på kr. 5.384 pr. måned, svarende til kr. 64.608 pr. år.

SU-lån udgør årligt kr. 33.060. Samlet har de studerende, hvis de optager lån, kr. 97.668 om året.

Fattigdomsgrænsen (beregnet ud fra OECD's definition) i Danmark er kr. 101.157 pr. år.

SU'en er skattepligtig indkomst.

Kilde: SU styrelsen og "Rekord høj fattigdom har bidt sig fast" AE 2010.

Tabel 17: De studerendes økonomiske situation

Hvad er din holdning til følgende udsagn? (Pct.)	Helt enig /enig	Hverken eller	Helt uenig /uenig	Ved ikke
Med højere SU vil jeg bruge mindre tid på mit erhvervsarbejde, og mere tid på mit studie	67	15	16	2
Jeg er nødt til at have erhvervsarbejde ved siden af studiet, for at kunne dække udgifterne.	70	11	18	2

Kilde: Survey blandt IDA's studerende medlemmer.

Som en naturlig konsekvens af disse vurderinger viser analysen også, at hovedparten af de studerende (65 pct.) har erhvervsarbejde ved siden af studierne.

Erhvervsarbejde udgør et dilemma for de studerende,

Men erhvervsarbejdet under studierne har en ambivalent rolle hos de studerende. På den ene side opfattes det som en tidsrøver, der er et nødvendigt onde for at fastholde den levestandard, de har valgt, men på den anden side opfatter mange af de studerende også *relevant* erhvervsarbejde som en vigtig del af deres opkvalificering.

det er en barriere for hurtig gennemførelse, men også vejen til vigtige erfaringer.

74 pct. vurderer, som det også er dokumenteret i en række andre analyser⁴, at relevant erhvervsarbejde øger deres muligheder for at opnå beskæftigelse efter studiet. Samtidig er der også en betydelig del af de studerende (52 pct.), der finder, at relevant erhvervsarbejde gør dem bedre i stand til at følge deres uddannelse, jf. tabel 18.

Tabel 18: Holdning til relevant erhvervsarbejde

Hvad er din holdning til følgende udsagn? (Pct.)	Helt enig /enig	Hverken eller	Helt uenig /uenig	Ved ikke
Relevant erhvervsarbejde under studierne øger mine muligheder for at opnå beskæftigelse efter studiet.	74	14	6	7
Relevant erhvervs erfaring gør mig bedre til at følge uddannelsen.	52	26	12	10
Relevant erhvervsarbejde under studiet er vigtigere for mig end at gennemføre studiet på normeret tid.	38	29	30	4

Kilde: Survey blandt IDA's studerende medlemmer.

Det relevante erhvervsarbejde opfattes således af mange studerende som et vigtigt supplement til studiet. En gruppe af de studerende (38 pct.) er således af den opfattelse, at det er vigtigere for dem at have et relevant erhvervsarbejde, end det er at færdiggøre studiet på normeret tid, jf. tabel 18.

De studerende står således i et dilemma i relation til erhvervsarbejde: det er studietidsforlængende, men giver dem dels en indkomst, dels kan det give relevante erfaringer, som kan bidrage til, at de får job efter afsluttet uddannelse.

⁴ F.eks. "Det frie valg eller det frie fald? - overgangen fra studium til job". AC, 2010. Fra konklusionen side 7 "I kapitel 1 konkluderes der yderligere, at det ikke har nogen betydning for ledighedsrisikoen, om man har været 5, 6 eller 7 år om sit studium. Står man derfor i en situation, hvor man skal vælge mellem studierelevant arbejde og færdiggørelse af studiet på normeret tid, er det den bedste arbejdsmarkedsstrategi at fokusere på det studierelevante arbejde."

Kontakt

Spørgsmål til undersøgelsen kan rettes til konsulent Rasmus Dahl eller pressechef Peter Mose.

Metode

Undersøgelsen er gennemført blandt et repræsentativt udsnit af IDAs studerende medlemmer.

Analysen er gennemført i perioden fra 17. september til 1. oktober 2010 og omfatter svar fra 824 studerende medlemmer af IDA, hvilket svarer til 25 pct. af de 3293 der var inviteret til at deltage.